

Dansen op een slappe koord

Tekst: Stefan Debroux - Foto's: Jocelyn Balcaen en Frédérique Segers

De subcommissie Pers en Public Relations van de Vaste Commissie van de lokale politie (VCLP) besprak een eventuele update van de omzendbrief van 10 oktober 1995 die het spanningsveld regelt tussen enerzijds de politionele acties en justitiële organisatie en anderzijds het recht op privacy en de persvrijheid. Ondertussen klopte *Inforevue* aan bij enkele specialisten ter zake, met name hoofdcommissaris Steven De Smet, verantwoordelijke Externe Relaties van de politiezone Gent, en commissaris Fons Bastiaenssens, politiewoordvoerder van de zone Antwerpen, waar de vlam in de pan sloeg.

ANTWERPEN en GENT - Een vonnis gevelde door de Politierechtbank te Antwerpen zette de omzendbrief van 10 oktober 1995 betreffende de relatie politiediensten en pers opnieuw in de schijnwerpers. Met één pennentrek, verwijzend naar artikel 35 van de Wwet op het politieambt (WPA), stelde de rechter op 18 december 2002 paal en perk aan de docusoap- en infotainmentwildgroei, programma's waarbij politiediensten bij de uitvoering van hun taken op de hielen worden gezeten door cameraploegen om televisiekijkend Vlaanderen met écht drama aan de beeldbuis te kluisteren. Met als gevolg een voorzichtige terughoudendheid bij heel wat lokale korpsen ten overstaan van televisieprogramma's met politiediensten in een hoofdrol.

Fons Bastiaenssens beklemtoont dat de relatie met de media, en meer bepaald met het productiehuis Kanakna dat het bewuste programma *Het leven zoals het is* maakte, allerminst verzuurd is. "Alle beelden werden steeds vooraf door politie én parket bekeken en zondig 'gecensureerd'. Maar het vonnis maakte duidelijk dat indien wordt gestopt met filmen of indien mensen niet willen gefilmd worden, de afspraken niet 100% sluitend zijn. De media kunnen dus niets verweten worden, maar de rechtspraak legt een tijdelijke hypotheek op de media-aandacht. Als politieman moet ik er rekening mee houden dat recht kan geschieden. Slachtoffers mogen niet in de kou blijven staan. En om procedurefouten te vermijden kan ik geen risico's nemen met de

Fons Bastiaenssens:

"Proactieve samenwerking met de media biedt de politie de mogelijkheid om te sleutelen aan haar imago"

media, zelfs niet als dat risico één op duizend is. Daardoor worden onze vleugels flink geknipt, wat spijtig is voor een korps als Antwerpen dat erg extern gericht is/was."

Symbiotische relatie politie en media om het publiek te bereiken

"Wat de docusoaps betreft bestaat er altijd een verschil qua invalshoek tussen politie en media", vervolgt Fons Bastiaenssens. "De media denken aan de kijkcijfers en willen spektakel brengen. Voor de politie biedt proactieve samenwerking met programmamakers de mogelijkheid om te sleutelen aan positieve beeldvorming over politiewerk naar de burgers toe."

Steven De Smet is het daarmee eens: "De mensen mogen weten waar de politie mee bezig is en hoe de zaken worden aangepakt. Ik ben voorstander van 'outing' van politiewerk omdat het in de eerste plaats de burger is die de openbare diensten betaalt. Bovendien is de samenwerking met de media nodig om de burgers, het publiek, te bereiken. Neem nu de Bob-campagne: die heeft toch effect dankzij het mediagebeuren er rond."

In de Arteveldestad hebben ze trouwens enige ervaring met het promoten van politiewerk. De klassieke façade van het Gents

commissariaat, waar een modernistisch labyrint achter schuilt, figureert als decor in de fictiereeks *Flikken* waarin de realiteit zo nauwgezet mogelijk wordt gerespecteerd, onder andere dankzij de inbreng van het Gentse korps. Steven De Smet hamert op het belang van positieve beeldvorming: "Jaarlijks organiseren wij nu ook een Flikkendag waarop alle hulp- en veiligheidsdiensten aanwezig zijn. Dat evenementieel contact met de burger moet er zijn. Maar uiteindelijk is er één medium dat echt telt, en dat is televisie! De rest is ondersteunend, en dat geldt ook voor preventiecampagnes."

Evolutieve richtlijnen

De tijd staat niet stil. Zowel de maatschappij als de media evolveren. En dus moet de wetgever volgen. "De maatschappij is in belangrijke mate gemediatiseerd waardoor artikel 35 van de WPA die dateert van 1992 niet up to date is", overschouwt Steven De Smet. "Een politiemans die vroeger in de krant verscheen was een unicum; die knipsels werden gekoesterd! Nu moeten we het personeel beschermen tegen de invloeden van de media. Daarom hebben we hier in Gent een zonale onderrichting uitgevaardigd die mee werd goedgekeurd door de bestuurlijke overheid en de procureur des Konings, om wat momenteel wettelijk kan, mag en moet nog eens duidelijk zwart op wit neer te schrijven."

"Maar persoonlijk ben ik van mening dat de geest van de wet niet meer aan de huidige situatie is aangepast. Het gaat niet altijd over nieuws-

garing, ook over marketing", verklaart Steven De Smet. "We mogen ons niet afschermen en terugtrekken in een ivoren toren. Omzendbrieven zijn een evolutief gegeven. Een veranderende maatschappij laat zeer strikte richtlijnen niet toe, want richtlijnen zijn tijdsgebonden en zouden ook rekening moeten houden met territoriale verschillen. Een deontologische code* zou ook nuttig zijn zodat iedereen op dezelfde manier werkt."

"De huidige richtlijnen zijn niet sluitend", beaamt Fons Bastiaenssens. "Een nieuwe omzendbrief, waarvoor overleg tussen de bestuurlijke en gerechtelijke overheden onontbeerlijk is, biedt de kans om op een objectieve manier toelichting te geven over politiewerk waarbij media 'over de schouder' meekijken. Een soort standaardcontract of protocol zou kunnen helpen, zodat duidelijke afspraken met productiehuzen kunnen worden gemaakt om achteraf niet met ongewenste perverse gevolgen te worden geconfronteerd. Termen als 'de zorgvuldigheidsplicht' zouden ook concreter en gedetailleerder kunnen worden ingevuld. Maar hoe maak je uiteindelijk een 100% theoretische tekst sluitend met de praktijk op het terrein?"

"Het leven speelt zich af op televisie, dat is ook een realiteit. Het is beter samen te werken met de media voor het maken van programma's als docusoaps dan de pers zelf op pad te laten gaan", besluit Steven De Smet, "zo kunnen we tenminste nog regulerend optreden om de wetgeving te laten respecteren."

* *Momenteel ligt een ontwerp van koninklijk besluit klaar betreffende een deontologische code voor de diensten van de geïntegreerde politie, inclusief enkele bepalingen inzake mediarelaties, contacten met journalisten, het beroepsgeheim en het geheim van het onderzoek. Zie ook Infodoc nr. 86 van maart 2003.*

Steven De Smet:

"Het gaat niet enkel over nieuwsgaring, maar ook over marketing"

Enkele geheugensteuntjes gedistilleerd uit de wetgeving

Communicatie met de pers in het raam van feiten of onderzoeken...

- De informatieverstrekking aan de pers inzake gerechtelijke dossiers behoort tot de bevoegdheid van de procureur des Konings die deze bevoegdheid (deels) kan delegeren aan de perswoordvoerder van de politie.
- De politieambtenaren mogen de pers nooit uit eigen beweging waarschuwen en moeten het beroepsgeheim en het geheim van het vooronderzoek respecteren.
- Gegevens van gerechtelijk belang die niet algemeen kunnen worden vastgesteld door het publiek mogen niet meegedeeld worden.
- Dit alles betekent niet dat de politieambtenaren op basis van artikel 35 van de WPA het recht hebben om op publiek toegankelijke plaatsen enige beperking op de persvrijheid in te voeren of de nieuwsgaring preventief of repressief te verhinderen.

... en in het raam van populaire televisieprogramma's

- Bij de vraag van de media om interviews, documentaires of programamedewerking, contacteer altijd de dienst Externe relaties.
- Iedereen heeft recht op privacy. De politiediensten hebben een zorgvuldigheidsplicht ten aanzien van de eerbiediging van het privéleven. Bijzondere aandacht gaat naar personen die bestuurlijk of gerechtelijk zijn aangehouden, personen in voorlopige hechtenis, gevangenen, geïnterneerden en personen die door de politie tijdelijk zijn opgehouden bijvoorbeeld in het raam van een alcoholcontrole, en slachtoffers van ongevallen, rampen of misdrijven.

Houd rekening met het volgende:

- geef bij de organisatie en de uitoefening van uw functie zelf geen aanleiding tot het blootstellen van deze personen aan de publieke nieuwsgierigheid of media-exposure;

- verleen geen medewerking aan het organiseren van interviews of aan het maken van beeldopnames tenzij de betrokkene hiermee uitdrukkelijk instemt;
  - maak de identiteit van deze personen niet bekend tenzij in het raam van het verwittigen van verwanten van betrokkene of met toelating van de bevoegde gerechtelijke instanties.
- Last but not least: indien de pers aanwezig is bij tussenkomsten, omschrijf dan de omstandigheden van de confrontatie met de media in het proces-verbaal.

Grasduinen in het Staatsblad

- Artikel 35 van de Wet op het politieambt (WPA) van 8 augustus 1992;
- Wet Franchimont van 12 maart 1998 inzake de verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek;
- Artikel 458 inzake het beroepsgeheim uit het Wetboek van Strafvordering;
- Artikel 47 bis uit het Wetboek van Strafvordering;
- Artikel 8 van de Europese Verklaring van de Rechten van de Mens inzake de eerbiediging van de privacy;
- Omzendbrief van minister van Binnenlandse Zaken Johan Van de Lanotte betreffende de relatie politiediensten en pers van 10 oktober 1995;

- Omzendbrief COL 7/99 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep inzake de informatieverstrekking aan pers door de gerechtelijke overheden en de politiediensten tijdens het vooronderzoek;
- Uittreksel uit de notulen berustend op de griffie van de Politierechtbank te Antwerpen, kamer 3, vonnisnummer 2002/24073.

Ter info :

Sub-commissie Pers en Public Relations van de Vaste Commissie van de lokale politie (VCLP): 02/506.47.85
Dienst Pers en Public Relations van de federale politie (CGPP): 02/642.65.05

